

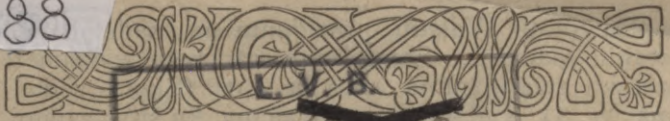
64-2
88

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0309006041

Moksa 5 kap.

655

№. In. ~~277~~

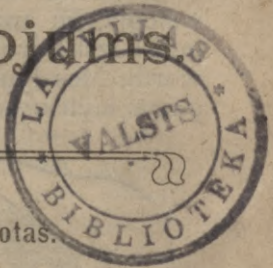
423009

Jons Gutenbergs

L. Mendriks

un jo izgudrojums.

Saraksteja S. Zimels.

15. Maijs 1915. № 17

Seneju laiku roksts un gromotas.

1492 godā Spanijas slowonajs jyuru celiotojs Krištofs Kolumbs pyrmajs atroda Ameriku. Tamā laikā Amerikā dzeiwoja lela, stypra mežoniga tauta — indiši. Na par ilgu Jaunajā Pasaulē (tai tulaik sauce Ameriku) pipliyuda milzigs daudzums wysaidu swešiniku, laimes maklatoju. Indiši sasajauce ar swešinikim (iceliotojim) un gandreiz wysi izkusa swešiniku jyurā—tikai toliokajūs, tymsokajūs Amerikas apgabaliūs wel war atrast šos, naz'kod lelos tautas atlikas. Tagadeji indiši liuti atgodynoj sowus senejus tautišus,—ji styngri pisatur pi sowu wacwacu tawu ticibas, irodumim un t. t. Tai, pi mařam, myusu laiku indiši wel tic, ka ikkotra ju cilts (ikkotrs indits) pait nu kaut kaida žwara wai putna. Ji domoj, ka wina ju cilts pait nu wylka, utra — n lapsas, treša—nu erglia, caturta — nu čyuškas un t. t. Atkarigi nu šito winas cilts indiši sauc sewi par wylkim, utras—par lopsom, trešas—par erglim, caturtas — par čyuškom un t. t.

Reiz naz'cik indišu atgoja uz Zimeliu Ameri-

kas Sawinotu Walstiu prezidentu un padewe jam sowaidu papeiru. Samā papeirā beja pizeimoti naz'kaidi zwari, putns, ziws un t. t. (Skot. zeimejumā Nr. 1). Kad nu jim pawaicoja, ku šitys zeimoj, tad pawysam nagaidami izaskaidroja, ka šitys papeirs ir lyugums (prašene) un ka indiši lyudz atliaut zvejot ziws walsts azarūs. Tad nu indišim pawaicoja, ku apzeimoj zwari, putni un t. t. Un indiši izskaidroja tai. Zwari un putns ir myusu wordi. Mes lyudzam nu wysas sirds un todel lyugumā myusu acis un sirds ir sawinotas ar streipem.

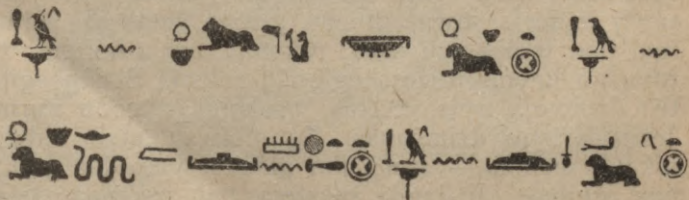

Zeim. № 1. Indišu lyugums (prašene).

Tagad, jaukojs lasitoj, idumojat kaidu myusu senci, kurs wel dzeiwoj mežonibā, namok tai rakstit, kai mes rokstam. Pimaram liksim, ka myusu sencis sasalasejis it medibōs, stow pi sowa dzeiwuklia durowom un gaida sowa drauga, ka reizē ar jū it medetu. Draugs aizawalynoja, nait, bet gaidit wairs nawar. Tad kaidu lai zeimi atstoj myusu sencis sowam draugam, ka tys soprostu, zynotu, ka myusu sencis aizgoja wins medibōs un uz kaidu pusi? Myusu sencis it pi kuka un ar nazi, wai kaidu cytu osoku

litu streipoj uz kuka myzas cylwaku, ar medibas iručim rukâ un ejušu uz tu pusi, uz kuru jis grib it. Atit draugs atrun uz kuka pistreipotu cylwaku un saprut, ka myusu sencis nasagaideja jo; zyna, uz kaidu pusi it meklet jo. Tagad, jaukajs lasitoj, saleidzyno jat šitu uz kuka myzas cylwaka pistreipojumu—tai sacit, myusu senča rokstu, ar indišu „prašeni“, kuru ji padewe prezidentam, Wai naw te kas leidzigs? Te wyss ir leidzigs: kai indiši, tai un myusu sencis izsaceja sowas gribas, jutas, welešonas ar zeimem. Indiši gribeja parodit, ka ji lyudz nu sirds dybyna un sawinoja iyugumā sowu wordu sirds un acis ar streipem, Myusu sencis grib, ka jo draugs zynotu, kur jis ir, kur lai it maklatu jo, un pistreipoja uz kuka ejušu cylwaku, ar medibas iručim rukâ. Ka myusu senči (wacwaci tawi) izsaceja sowas dumas, gribas, jutas ar zeimitem (kai indiši), tai sacit, raksteja ar zeimitem, tu myusim licynoj seneju egiptišu roksti. Seneji egiptiši dzeiwoja trejs, četras tyukstušas godu pyrms Jezus Kristus dzimšonas. Egiptiši jau tulaik nabeja nikaidi mežoni — storp jim plauka wysaidas gudribas, zinibas. Ji daudz raksteja, pat raksteja lelas gromotas, bet tai rakstit, kai mes rokstam namoceja—ju roksts beja leidzigs indišu rokstam: (Skot. zeimejumâ Nr. 2). Tai, pimaram, zemi ji apzeimoja ar krysteniu rinkiša wydâ, Nilas upi, pa kuras krostim ji dzeiwoja,—ar bludu, par kuras molom lejas yudins un t. t. Bet tai rakstit un skaitit taidu rokstu ir liuti gryuši—wajag piminet, wajag zynot, ku kaida zemite apzeimoj. Tad šityš spide cylwaku izgudrot utraidu rokstu, kurs byutu wigliok rokstams, skaitams. Un taidš roksts tyka izgudrots,—te ir tys roksts, kuru mes litojam leidz šaj dinai. Par izgudrotojim šo roksta beja seneji finikiši. Finikiši, radiniciga tauta myusu žeidim, beja wysle-

loki seneju laiku tergotoji. Ji tergojos ar wysas pasaules zemem. Jim wjadzeja rakstit wysaidus rekinus un šam ji izgudroja sowaidu leidz tam nazynomu rokstu, pamatotu uz skaniem. Ji nuwaroja, ka ikkots words sastow nu skaniem. Tai pimaram words: „gromotā“ sastow nu septiniom skaniem („g“, „r“, „o“, „m“, „o“, „t“, „a“); words: „skaitu“ nu sešom skaniem („s“, „k“, „a“, „i“, „t“, „u“). Tad ikkotra skania tyka apzeimota ar sowaidu zeimi — burtu (literu) un tai tyka sastodita abece. Ka skaitit taidū rokstu, pamatotu uz skaniem, wjag tik zynot wysas skanias (kotrai woludai ir sowas skanias) un ar kaidu zimiti — burtu (literu) ir apzeimota kaida skania. Tai pimaram latwyskā woludā ir diwidesmit sešas skanias un

Zeim. № 2. Seneju egiptišu roksts, aba ijrogīfi.

todel ir diwidesmit seši burti; kriwyskā — trejdsmit picas skanias un todel tam, kas grīb skaitit un rakstit pa kriwyskam, wjag zynot trejdsdesmit picas zeimites, burtus un t. t.

Es te jau mineju, ka seneji egiptiši nabaja nikaidi mežoni, ka storp jim plauka wysaidas gudribas, zinibas. Bet kotras zinibas plaukšonai ir wjadzigas gromotas, tys ir, leloki wai mozoki rokstu krojumi. Seneji egiptiši saprota šitu un raksteja gromotas. Bet kaidas beja ju pyrmos gromotas! Papeirs un leidzigs jam materials, uz kura

taipat waratu rakstit, jim nabaja zynoms, un todel ji raksteja uz sowaida materjala — raksteja uz akminia, mola ceglenim un t. t.*). Bet rakstit uz mola ceglenim, ar kalteni kalt akmini zeimites ir na wigls dorbs, un šitys spide cylwaku izgudrot, at-rast loboku rakstišonai materjalu. Un taidis materjals tyka atrosts.

Nilas upē auga sowaidis nidrains stods—papi-russ. Egiptiši soka apstrodot ju un nu jo serdes taisit garas burtes, luksnes, leidzigas papeiram. Dreiž win ji saprota, ka uz šitom papirusa luksnem war rakstit. Saprutams ar kalteni rakstit uz pa-pirusa nawareja, un egiptiši izgudroja naz'ku lei-dzigu myusu rokstamai spolwai un tintei un soka rokstit gromotas. „Papirusa gromotas“ beja daudz lobokas par pyrmom „mola un akminia gromotom“. Jos rakstit beja daudz wigliok, nabeja taidas lelas, gryutas. „Mola un akminia gromotu“ wjadzeja west ar naz'cik zyrgim, bet papirusa gromotu ik-kotrs rakstniks, satinis ju uz wezenes ruliti, wigli wareja nest zam pazuses. Trešā godu symteni pyrms Jezus Kristus dzimšonas soka taisit jaunu rakstišonas materjalu—pergamentu. Pergamentu tai-seja nu oža wai wucyna odas. (Runoj, ka wyslo-bokajs pergaments bejis nu cylwaka odas). Šitys jaunajs rakstišonai materjals — pergaments, beja daudz loboks par papirusu, un uz jo soka rakstit gromotas. Apmaram samā laikā gromota pijeme taidu izskotu, kaidu tagad mes ju radzam. Nu per-gamenta grize luksnes, raksteja uz obojom pusem un pec seja wokūs. Pec cylwaks iza:moceja taisit papeiru. Papeirs, beja daudz latoks par perga-

*) Kā senejūs laikūs eistyn raksteja uz akminia, tu myusim skaidri licynoj „Desmit Diwa auslibu“. Mojžess tak nu Sinai Kolna atnese žeidim „Desmit Diwa Bauslibas“ uz di-wejom akminia tabelem sarakstītas.

mentu un todel ju soka litot rakstišonai. Bet gromotas beja liuti dorgas. Beja dorgas wysuwairok todel, ka jos beja pirakstitas, bet na drukotas, kaidas mes tagad jos radzam. Un drukot gromotas soka daudz weliok — pyrma gromota tyka nudrukota 1455 godā.

Jons Gutenbergs.

Kai es saceju gromotas beja dorgas todel, ka beja rakstitas. Un kai tad nabyut rakstitai gromotai dorgai! Pirakstit wasalu gromotu, tak ir lels dorbs, — dažu gromotu wjadzeja rakstit nazcik godu. Pat nu to laika, kai liauds sajuta gromotu lobumu, atsaroda sawaida liaužu šķira — tai saucami gromotu rakstitoji. Kad kas gribeja kaidu gromotu wairok izplatit, tad wysod aicynoja uz sewim nazcik desmišu, laikim pat syntu gromotu rakstitoju un dewe jim dorbu. Wins nu jim (pa kortai) leni laseja un wysi cyti raksteja. Tai sarakstitas gromotas beja naz'cik latokas, bet jamōs beja daudzi wysaidu klaidu, jo gromotu rakstitoji beja tikai amatniki, kurim gribejos tik labi nusapelnet. Daudzi kas dumoja un godoja, kai padarit gromotas latokas, ka jos waratu skaitit natik win bagaturi, bet ari bedigi liauds, bet wysim šim izgudrotojim-cilweces labwelim beja liuti moz panokuma. Pyrimajs, kas padareja gromotu par latu, kas dewe speju skaitit ju ari nabogim liaudim ir **Jons Gutenbergs**. Jons Gutenbergs pyrimajs dasadumojas, ka gromotas war drukot, pyrimajs soka drukot. Jo pakolpojumi cilwecei pi wysporigas apgaismošonas ir tai milzigi leli, ka mes nadreikstam utraigi minet Jonia Gutenberga wordu, kai ar lelu cinu un gudu.

Jons Gutenbergs dzyma 1396 godā, Woczymes pilsatā Maincē. Jis beja bogotu un slowonu

dzymdynotoju dals un todel, kai wysporigi to laika bagaturu dali, pawadeja sowus jaunibas godus tukša, pricigā dzeiwē, moz dumoja par kaut kaidom zinibom, par nokutni. Kad jam izapildeja diwidesmit godu, jo idzymtā pilsatā sasastreideja un

Zeim. № 3. Jons Gutenbergs.

pec sagoja lelā naidā bagaturi un slowoni pilsatas idzeiwotoji ar nabogim un moz zynomim. Par imesli šam beja šaids gadejums. Par Mainces pilsatu waja dzeja braukt Woczemes keneniam. Wysi Mainces pilsoni soka gatawotis pidarigi satikt ke-

neniu, bet te pasacele lels streids, kas pyrmajs lai sateik keneniu: wai bagaturi un slowoni, wai nabogi un moz zynomi. Bagaturi un sloweni moz rekinojos ar sowim pretinikim un aizbrauce pyrmi keneniam priškā. Šitys tai saikaitynoja prostus, winkoršus pilsonius, ka ti soka laupit bagaturu satas, un pat

bendet jus. Jonia Gutenberga sata ari tyka aplaupita, un tikai caur gadejumu jis globe sew dzeiwi. Dzeiwot Maincē jam toliok beja nadruši un jis porbrauce uz utru pilsatu, Strasburgu. Strasburgā jam dzeiwe nabeja tik jauka, kai Maincē,—jō wyss monts beja pazaudits. Joniam Gutenbergam dagoja strodot un pašam sew pelnet maizi. Wyspyrms jis pastoja par amatniku pi zalta litu tergotoja, pec strodoja spigeliu fabrikā un tai-šai pelneja sew ikdinišku maizi. Pat samā laikā, kad jam dasagoja sasatikt ar eistyn nupitnu dzeiwi, ju liuti aizintere-seja jautojums, kai padarit gromotas latas, ka jos waratu skaitit natikwin bagaturi, bet ari nabogi. Wairs na diwidesmit godu dumoja par šu litu un strodoja Jons Gutenbergs, bet panokumi beja liuti mozi, pat nikaidu. Un tikai tad, kad jis labi pasazyne ar wysu tu, kas jau beja izgudrots šamā litā, jam iskrejs golwā laimigas dumas.

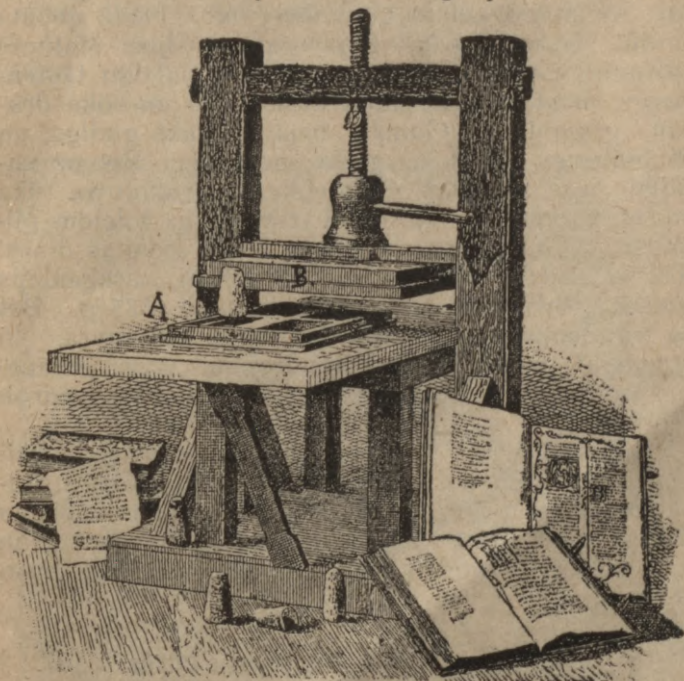
Apinaram šamā laikā Europā soka platetis spelešona kartôs (kartošona). Nu reizes kartas zeimoja, bet pec naz'kaidis italits sadumojas tai: jō izgrist uz kaida deliša, kuka gobola, bildi, sasmeret ju ar perwi (krosu) un pec daspist pi jos papeiru, tad uz papeira atsaspiss bilde, karta. Tyka izdarits nazcik meginojumu. Panokumi beja liuti lobi, un soka tai spist (drukot) kartas. Kad taida spisšona (drukošona) kartu tyka zynoma plašokam pasauliam tad daudz kas soka dumot paraudzit spist (drukot) gromotas, kai kartas. Šam merkiam tyka sagatawots daudz winaidu, gludu delišu un uz delišim izgrizta gromota, wysi wordi, kaidi atsarun gromotā. Wordi tyka izgristi atspreklin, nu lobos puses uz kreisu, kai izaskota roksts (gromotas puslopa) spigeli. Tad šitus delišus smereja ar malnu perwi, spide uz jim papeiru. Un tai drukoja gromotas sam izgudrojumam beja tikai tys panokums.

ka delišus wareja nuglobot un kod gribi atspist nudrukot gromotu. Gromotas caur šitu pat nicik napalyka latokas, jo sagatawošona taidu delišu dorgi moksoja, beja lels un gryuts dorbs. Jons Gutenbergs ari spide (drukoja) ar taidim delišim wysaida goriga satura lapenias, kuras pec pordawoja padiwigim liaudim. Drukojut taidas lapenias jam i iskreja protā laimigas dumas. Jis saprota, ka taidus delišus war aizmeit ar atsewiškim burtim. Tad Jons Gutenbergs pitaiseja daudz winaidu kuka mozu stulpeniu un ju gola izgrize pa winam kaidam burtam (literam): winu stulpeniu golūs jis pigrize, izknibynoja burtus „A“, utru — „B“, trešu — burtu „C“ un t. t. Kad tai jis pigrize stulpeniu golūs wysu abeci, tad salyka naz'cik stulpeniu ar taidim burtim, ka ti sastoditu kaidu wordu, saseja jus ar auklu, sasmereja ar perwi un atspide uz papeira. O prica! Uz papeira atsaspide tys words, kurs beja gribams. Šis breidis ir pats swarigokajs Jonia Gutenberga dzeiwē, — šamā breidi gromotas liktins tyka nuteikts uz wysim laikim, tyka atrosts leidzeklis, kai padarit gromotas latas; šamā breidi tyka pirodits, ka gromotas war drukot. Pec taida izdewiga meginojuma Jons Gutenbergs soka godot, kai iriktet pyrmu gromotu drukotowu, aba tipografiju. Tagad tad jis skaidri saprota, ka gona ir pitaisit daudz, daudz nalelu kuka stulpeniu izgrizt ju golūs burtus, izgrizt wysus burtus kuri ir abecē un war drukot gromotas. Nu šim izgriztim burtim war salikt kaidu gribi wordu, war salikt daudz wordu un jus wysus atspist uz papeira. Pec šus stulpenius, burtus, war nu jauna salikt cytūs wordūs un otkon atspist uz papeira, — tai bez gola. Wajag tik reizi pigatawot daudz taidu stulpeniu ar izgristim burtim golā. Bet Gutenbergam nabeja naudas ar ku iriktet gromotu druko-

towu, jis tak beja winkoršajs amatniks, un amatnikam, Diwen dud', maizi nupelnet. Tad Gutenbergs pirunoja diwejus Strasburgas pilsonius-brolius Dricen it jam paleigā ar naudu un stojis pi dorba. Bet uz nalaimi wins brol's Dricen, kurs wys-wairok paleidzeja ar naudu, numyra un lēlam gromotu drukošonās izgudrotojam wjadzeja portraukt sowu dorbu. Tad Gutenbergs pobrauce uz sowu idzymtu pilsatu Maince un te, pec klaudzy-nošonas pi wysaidu bagaturu durowam jis pasazyna ar winu bogotu pilsoni Fustu. Fusts saprota, ka gromotu drukošona ir loba lita, ka nu jos war labi nusapelnet, un idewe Gutenbergam naudas, ar ku jam turpynot sowu dorbu. Dreiz tyka ireikota pyrmo gromotu drukotowa, aba tipografija. Dorbs beja jauns, nazynoms. Gutenbergam wjadzeja strodot kupā ar strodnikim, wadit jus, mocit. Bet jis nazaudeja gora, nazaudeja ceribas dut cilwecei latas gromotas. Dreiz izaskaidroja, ka kuka stulpeni-burti naw stypri, dreiz lyuzt. Tad Gutenbergs soka jus lit nu metala (olowa un cynka maisejuma). Wysam šam beja wjadzigi jauni izdawumi, bet Fusts ku dina, tu darejos borgoks, nagribeja dut naudas, un golu golā darišonu postodeja tai, ka drukotowa pidareja jam un Jons Gutenbergs beja tikai par jo porodniku. Gutenbergs, laigon liuti labi saprota, ku dora un dumoj Fusts, bet pacitigi wysu parnese un turpynoja sowu dorbu. Kad tyka atliti nu metala burti (stulpeni ar rokstim gola), tad jis iztaiseja pyrmo drukošonas mašinu un soka drukot heibeli. (Skot. zeimejumā № 4). Beibeli drukoja pici godi. (Tyka pabeigta 1455 g). Tamā laikā Gutenbergs pasazyna ar naz'kaidu franci Šefferi. Šeffers beja lōbs amatniks un moceja izgrizt un labi atlit gromotu drukošonai skaistus burtus. Gutenbergs tikai pricojos, ka jo

dorbs tai labi weicas, bet te pawysam nagaidami
Fusts soka meklet nu Gutenberga poroda. Guten-

Zeim. № 4. Pirmo gromotu drukašonas mašina. Uz golda „A“, ramôs, lyka burtus, smereja ar perwi, kloja papeira lopu un pec ar werseju goldu „B“ pispide ju uz burtim. Pec jeme papeiru nust, smereja nu jauna ar perwi, lyka jaunu papeira lopu, pispide ar goldu „B“ u. t. t. Te zemê, suplok mašinai ir pirmos gromotas, kuras nudrukoja Jons Gutenbergs.

bergs poroda samoksot naspeja un caur tisu beja spists atdūt sowu drukotowu Fustam. Fustam šito tik wajadzeja. Jis labi redzeja, ka wysi strodniki jau

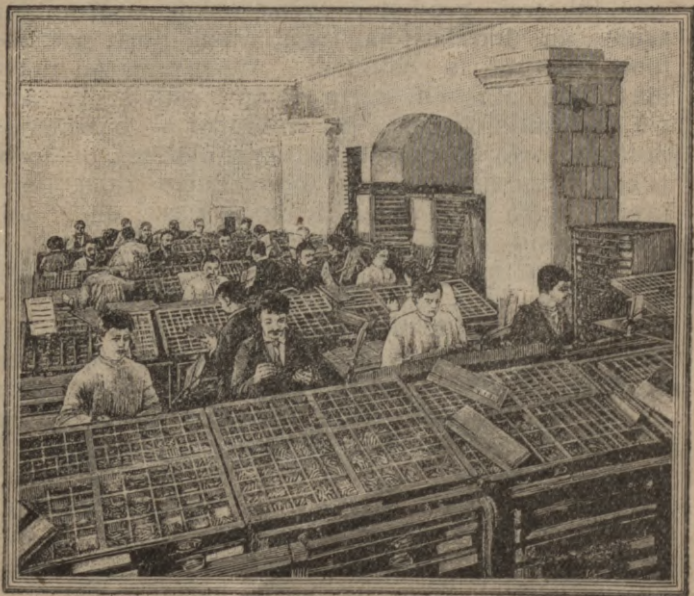
wini paši bez Gutenberga war drukot gromotas un ka drukotowa sulej lobu pelniu. Tad kodel laj jis atdud pelniu Gutenbergam? Taidā gryutā breidi Gutenbergam goja paleigā utrs Mainces pilsonis—Gumeri. Ar šo pilsonia paleigu Gutenbergs irikteja sew jaunu drukotowu un soka drukot gromotās. Gumeri beja cylvaks gudigs, un Gutenbergu gaideja gaiša nokutne. Bet uz nalaimi izasoce kars. Gutenberga drukotowa tyka sadadzynota, jo strodniki izsyutiti uz tolejom pil-satom. Gutenbergam otkon soces gryutas dinas. Tai jis nudzeiwoja leidz pašai nowei, nasagaidejis gaišoku, wigloku diņu. Numyra jis 1585 g. Bet jo izgudrojums, jo pasoktajs dorbs nanumyra. Jo strodniki izslaweja jo izgudrojumu wysā pasaulē un gromotu drukošona ku dina, tu wairok plauka.

Daudz witōs gromotu drukošona tyka nuskaitita par walna dorbu. Gromotu drukotojim, strodnikim, dagoja izcist daudz wysaidu pazamynošonu worgu, bet šityš naspeja apturet isokto dorba, un Gutenberga izgudrojums ku dina, tu wairok atsa-teisteja.

Kai drukoj gromotas myusu laikūs.

Kad Jons Gutenbergs waratu pasacelt nū kopa un pasawert uz sowa izgudrojuma, tad pat jis nusabreinotu sowa izgudrojuma panokumim. Tagad gromotu drukošonai ir izgudrots daudz wyswysaidu mašinu, kuras eistyn ir apbreinojamas. Bet kai tad drukoj gromotas? Kaidu „celiu“ stai-goj gromota pyrms, nakai teik lasitoja rukā? Kai pinaram šitej gromotenia tyka pasaulē? Pyrms nakai atbildet uz šim jautojumim, es druscit pazei-stynošu jyusus, jaukajs lasitoj, ar gromotu druko-

towom, aba tipografijom. Pat ikkotra leloka tipo grafija sastow nu diwejom ustobom (kambarim): winu ustobu sauc par burtu likšonas ustobu, utru — par mašinu ustobu. Burtu likšonas ustobâ (skot. zeimejumâ № 5) stow eilê sastoditi sowaidi ar sleiponu wersu skapiši, wers kurim pat wysod

Zeim. № 5. Drukotowa. Burtu likšonas ustoba.

atsarun, tai saucamas, burtu kastes. Burtu kastes sasadola daudz mozôs kastitês, kurôs atsarun šrifts (burti). Zeimejumâ № 5 ir radzamas burtu kastes, ir ari radzamas mozos kastites un šamôs šrifts. Šrifts ir na kas cyts kai mozi četru kantaini stul-

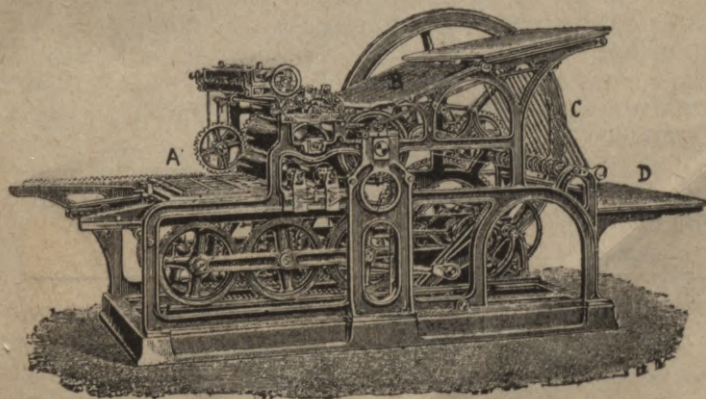
peni, kuru winā golā atsarun burti. (Sripts ir leidzigs tim kuka stulpenim, kuru winā golā Jons Gutenbergs grize, knybynoja burtus.) Ikkotrā mozajā kostitē atsarun winaidi burti: winā — burts „A”, utrā — „B”, trešā — „C” un t. t. Utrajā tipografijas ustobā atsarun tikai gromotu drukošonas mašinas.

Ikkotrai gromotai pyrms nakai pasarodit pasaulē un tikt lasitoja rukā, wajag porit par obojom tipografijas ustobom. Wyspyrms nu rakstinika gromota teik burtu likšonas ustobā. Te naz'cik sowaidu tipografijas strodniku — burtliču sadola ju sowā storpā uz daliom un stojas pi dorba. Ikkotrs burtlicis stojas pret burtu kasti, pajem kreisā rukā tai saucamu burtu karuti un ar lobu ruku jem nu mozom kastitem burtus un lik jus burtu karutē, zynomo garuma eilēs *). Burtliči lik taidus burtus, ka izitu pirakstitajs rukrokstā words. Tai pimaram tys burtlicis, kurs lyka šo rukroksta pyrnu lopu, wyspyrms salyka pa winam burtam wordus: „Seneju laiku roksts un gromotas” un t. t. Ji dora šu liuti dreži. Lobs burtlicis stundes laikā war salikt 2 tyukstušas burtu, kas apmaram sastoda trejs symti wordu. Kad burtu karute ir pilykta pylna, tad salyktajs šrifts teik nulykts molā uz sowaida dzelža deliša ar augstokom trejom molom — tai saucamo burtu kugia, un burtlicis nu jauna lik burtus karutē. Tai doros koleidz nateik salykts, wys rukrokst, wysa gromota. Kad wys rukroksts ir salykts, tad wins burtlicis stojas pi jauna dorba—laužšonas. Šam

---

*) Burtu karute ir winkorša lita. Jo mes pajemsim dzelza wai wara kastiti ar naaugstom molom, apmaram diwipadsmit werškūgaru un diweju plotu un krystyniski porgrizsim ju uz četrom leidzonom daliom tad izis četras burtu karutes.

burtličam wajag zynot cik uz gromotas puslopas ripu. Atkarigi šam jis sadola wysu salyktu šriftu taidôs daliôs, ka ikkotrâ nu jom byutu tik burtu eileniu cik puslopâ byus ripu. Tai pimaram tys burtlicis, kurs lauze šu gromoteniū, sadaleja wysu salyktu šriftu uz taidom daliom, ka ikkotrâ beja trejdesmit sešas eilenes. Pec tam tai sadalitajs šrifts teik sasits ar auklom un nunasts uz mašinu ustobu. Te šriftu ilik mašinâ. (Skot. zeimejumâ

Zeim. № 6. Gromotu drukošonas mašina.

№ 6). Šriftu lik uz tai saucamo šaudamo golda un saspiz ju dzelza ramôs. (Suplok šaudamam goldam stow burts „A“.) Kad mašina strodoj, tad šaudamajš golds staigoj pa skritulim uz prišku un atpakal'. (Taidas mašinas strodoj ar twaika, wai elektribas spaku). Šaudamajš golds it uz winu голу — rules, kuras ir radzamas wers jo, sasmerej šriftu ar perwi; it atpakal, — sowaida lela rule pi-spiž uz šrifta papeiru, kurâ atsaspiz roksts. Pa-

[0,30]

peiru laiž mašinā nu wersejo sleipono golda. (Suplok jam stow burts „B“). Mašina pate orā izswiž papeira lopas uz golda, kur stow burts „D“. Šitaida mašina drukoj tikai uz winas papeira lopas puses. Ka nudrukot ari uz utras papeira lopas puses wajag papeiru utru reizi laist mašinā. Ar šitaidu mašinu drukoj na winu gromotas puslopu, bet reizē sešpadsmit, wai trejdsdesmit, diwejas, cik ir wajadzigs. Drukoj jej dreži Tai pimaram winā stundē ar šu mašinu war nudrukot tyukstušu taidu gromotenu, kai šitej. Bet tagad ir izgudrotas daudz lobo- kas mašinas. Ir mašinas kuras stundes laikā spej nudrukot trejdsdesmit tyukstušu šitaidu gromotenu.

Wai tad wareja Jons Gutenbergs padumot, ka jo izgudrojums ar laiku daris taidus brei- numus?

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309006041

„DRYWA“

Latgališu laikroksts. — Izit kotru nedel.

Gods moksa 2 r. 50 kap., pusgoda — 1 r. 40 kap.

Abonentim teik pisyutiti bez moksas diwi pi- ykumi: ziniskajs un gorigajs.

Redakcijas adrese: С.П.Б. 1 рота д. № 11.